

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи
 М. Є. Жидко
(підпис) (ініціали та прізвище)

«31» _____ 2021 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

Психологічне консультування і корекція
(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 053 Психологія
(код та найменування спеціальності)

Освітня програма: Психологія
(найменування освітньої програми)

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Харків 2021 рік

Робоча програма Психологічне консультування і корекція
(назва дисципліни)

для студентів за спеціальністю 053 Психологія
освітньою програмою Психологія

«30» серпня 2021 р., 15 с.

Розробник: Кочарян О.С. професор кафедри психології, д.психол.н., професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь та вчене звання) О.С. (підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри 704
психології
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «30» серпня 2021 року

Завідувач кафедри к. психол. н., доц. Ю.І.Гулий
(науковий ступінь та вчене звання) (підпис) (ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 4	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і найменування) Спеціальність <u>053 Психологія</u> (код і найменування) Освітня програма <u>Психологія</u> (найменування) Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Цикл професійної підготовки
Кількість модулів – 1		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 3		2021/2022
Індивідуальне завдання <u>не передбачено</u> (назва)		Семестр
Загальна кількість годин – 48 / 116		6-й
		Лекції*
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 години самостійної роботи студента – 4 години		32 години
		Практичні, семінарські*
		16 годин
		Лабораторні*
	0 годин	
	Самостійна робота	
	36 година	
	Вид контролю	
	модульний контроль, іспит	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 80/36

*Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування знань щодо методів індивідуального, групового та сімейного психологічного консультування та корекції.

Завдання: сформувати психотерапевтичну культуру та практичні навички в галузі психологічних моделей психотерапевтичної допомоги; ознайомити студентів з теоріями та методами групової та сімейної психотерапії в лекційному матеріалі, навчити проводити діагностику емоційних, сімейних проблем, ознайомити студентів із груповою формою роботи за методами психотерапії та психокорекції.

Результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати методи психологічного консультування та корекції, базові техніки психологічного консультування та корекції, основні положення психотерапії емоційних розладів, методи групової психотерапії. У результаті вивчення дисципліни студент повинен вміти застосовувати на практиці методи психологічного консультування та корекції, вміти працювати з основними сімейними проблемами, застосовувати основні методи сімейного консультування на практиці.

Міждисциплінарні зв'язки: загальна психологія, психологія особистості, психодіагностика, соціальна психологія; основи сексології і сексопатології, психологія статі і гендерних відносин, основи психотерапії, основи психологічного консультування та корекції.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Характеристика методів психологічного консультування та корекції.

Тема 1. Психологічне консультування як метод самопізнання, лікування та особистісного розвитку.

Цілі та завдання психологічного консультування та психотерапії. Моделі психологічного здоров'я, консультативної допомоги та психотерапії. Принципи психологічного консультування та психотерапії. Результативність консультативної та психотерапевтичної роботи. Стадії психотерапії. Класифікація методів психотерапії та психокорекції.

Тема 2. Базові техніки психологічного консультування та корекції.

Простір психотерапевтичного контакту. Техніки налагодження контакту. Техніки прояснення інформації. Рефлексивне слухання. Техніки відображення почуттів. Фокусування. Емпатійна відповідь. Активізація несвідомих процесів. Робота з образами та символами. Зворотний зв'язок. Інтерпретація та її види. Конфронтація та способи її застосування. Робота з опором та переносом. Техніки трансформації. Усвідомлення та інсайт. Техніки роботи із сновидіннями. Мова тілесного симптому. Актуалізація внутрішніх ресурсів клієнта. Застосування гіпнозу у психотерапії.

Тема 3. Психотерапія емоційних розладів, кризових станів та гострого горя.

Класифікація емоційних розладів. Симптоми та причини депресивних станів. Класифікація тривоги та напруги. Патологічні форми страхів. Методи подолання депресії, страху, напруги та тривоги. Поняття психічної травми та методи її подолання. Поняття психологічних конфліктів, кризових станів та методи їх подолання. Симптоми гострого горя. Нормальні та патологічні реакції горя. Відстроковані реакції горя. Критичні періоди переживання гострого горя. Продуктивні переживання втрат та смерті близьких людей. Психологічна допомога при втратах та переживанні горя.

Змістовний модуль 2. Методи групової психотерапії та психологічного консультування.

Тема 4. Теоретичні основи групової психотерапії та психологічного консультування.

Поняття групової психотерапії. Історія розвитку групової психотерапії. Сучасні теорії групової психотерапії. Ефект групової взаємодії. Теоретичні моделі групового консультування та психотерапії. Вимоги до комплектації групи. Організація групового консультування та психотерапії. Класифікація груп. Етичні принципи роботи з групою. Терапевтичні фактори групової роботи.

Тема 5. Основи групової динаміки.

Поняття групової динаміки та її закони. Основні елементи групової динаміки. Цілі групи. Групові норми. Структура групи та лідерство. Поведінка людей в групі та ролі. Згуртованість групи. Етапи розвитку групи.

Тема 6. Методи групової психотерапії: історія і розвиток, основні поняття та процедури.

Груповий психоаналіз. Гештальт-групи. Психодрама. Клієнтцентрований підхід у груповій психотерапії. Трансактний аналіз. Рольові ігри. Групи зустрічі. Тренінгові групи. Групи розвитку сензитивності. Групи самопідтримки.

Змістовний модуль 3. Методи сімейного психологічного консультування і корекції.

Тема 7. Психологія сімейних проблем.

Поняття, структура, функції та етапи розвитку сім'ї. Діагностика сімейних проблем. Поняття та типи сімейних криз. Теорії вибору шлюбного партнера. Типологія сімей. Порухи життєвих циклів сім'ї. Сімейні міфи, сценарії, ігри та їх роль. Ознаки проблемних сімей.

Тема 8. Принципи сімейного психологічного консультування.

Поняття сімейної психотерапії. Історія розвитку сімейної психотерапії. Класифікація основних методів сімейної психотерапії. Основні техніки сімейної психотерапії. Етапи сімейної психотерапії. Принципи сімейної психотерапії. Методи діагностики сімейних проблем. Сімейна генограма.

Тема 9. Основні методи сімейного психологічного консультування.

Стратегічна модель сімейної психотерапії. Системна сімейна психотерапія. Структурна модель сімейної психотерапії. Комунікативна модель сімейної психотерапії В. Сатіра. Символічний підхід в сімейній психотерапії. Парадоксальні методи. Трансгенераційна сімейна психотерапія. Сімейні розстановки Б. Хеллінгера.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1. Характеристика методів психологічного консультування та корекції						
Тема 1. Психологічне консультування як метод самопізнання, лікування та особистісного розвитку.	10	4	2	-	-	4
Тема 2. Базові техніки психологічного консультування та корекції.	10	4	2	-	-	4
Тема 3. Психотерапія емоційних розладів, кризових станів та гострого горя.	8	2	2			4
Модульний контроль						
Разом за змістовним модулем	28	10	6	-	-	12
Змістовий модуль 2. Методи групової психотерапії та психологічного консультування						
Тема 4. Теоретичні основи групової психотерапії та психологічного консультування.	10	4	2	-	-	4
Тема 5. Основи групової динаміки.	10	4	2	-	-	4
Тема 6. Методи групової психотерапії: історія і розвиток, основні поняття та процедури.	8	2	2	-	-	4
Модульний контроль						
Разом за змістовним модулем	28	10	6	-	-	12
Змістовий модуль 3. Методи сімейного психологічного консультування і корекції.						
Тема 7. Психологія сімейних проблем.	10	4	2	-	-	4
Тема 8. Принципи сімейного психологічного консультування.	9	4	1			4
Тема 9. Основні методи сімейного психологічного консультування.	9	4	1			4
Модульний контроль						
Разом за змістовним модулем	28	12	4	-	-	12
Усього годин	80	32	16	-	-	36

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
		Денна форма навчання
1	Тема 1. Психологічне консультування як метод самопізнання, лікування та особистісного розвитку.	2
2	Тема 2. Базові техніки психологічного консультування та корекції.	2
3	Тема 3. Психотерапія емоційних розладів, кризових станів та гострого горя.	2
4	Тема 4. Теоретичні основи групової психотерапії та психологічного консультування.	2
5	Тема 5. Основи групової динаміки.	2
6	Тема 6. Методи групової психотерапії: історія і розвиток, основні поняття та процедури.	2
7	Тема 7. Психологія сімейних проблем.	2
8	Тема 8. Принципи сімейного психологічного консультування.	1
9	Тема 9. Основні методи сімейного психологічного консультування.	1
	Разом	16

6. Теми практичних занять

Не передбачено навчальним планом

7. Теми лабораторних занять

Не передбачено навчальним планом

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
		Денна форма навчання
1	Тема 1. Психотерапія як метод самопізнання, лікування та особистісного розвитку.	4
2	Тема 2. Базові техніки психотерапії.	4
3	Тема 3. Психотерапія емоційних розладів, кризових станів та гострого горя.	4
4	Тема 4. Теоретичні основи групового консультування.	4
5	Тема 5. Основи групової динаміки.	4
6	Тема 6. Методи групової психотерапії: історія і розвиток, основні поняття та процедури.	4
7	Тема 7. Психологія сімейних проблем.	4
8	Тема 8. Принципи сімейної психотерапії.	4
9	Тема 9. Основні методи сімейної психотерапії.	4
	Разом	36

9. Індивідуальні завдання

Не передбачено навчальним планом

10. Методи навчання

Програмою передбачено наступні методи навчання:

1) *лекції*, спрямовані на поглиблення теоретичних уявлень щодо станів людини в трудовій діяльності та закономірностей динаміки цих станів; взаємозв'язків індивідуальних властивостей, відносин особистості психічних станів як факторів успішності й безпеки праці; суб'єктивних та об'єктивних методів оцінки функціональних станів;

2) *семінарські (практичні) заняття*, спрямовані на поглиблення практичних вмінь щодо проведення психологічної оцінки ФС людини-оператора, користування психологічними тестами, розробки рекомендацій з удосконалювання трудової діяльності, проведення основних типів контролю психологічних станів операторів. Кожен студент повинен підготувати три доклади, за темами передбаченими планом занять.

3) *самостійна робота*, яка передбачає підготовку студентів до лекцій та виконання 2 реферативних робіт, які повинні бути складені у визначений викладачем термін.

11. Методи контролю

Поточний контроль являє собою оцінювання самостійної роботи студента у формі: виконаного та своєчасно зданого на перевірку викладачу письмового завдання, що винесене на практичне заняття, або у вигляді домашнього завдання; проміжних контрольних робіт, які проводяться по завершенню вивчення певної теми дисципліни; виступу із доповіддю або рефератом за тематикою навчальної дисципліни; усні відповіді студента на питання, які було винесено для самостійної підготовки, на семінарських заняттях.

За *відповідь студента на питання*, які були винесено для самостійної підготовки до семінарського заняття, студент може отримати 3 бали в залежності від ступеню підготовки, правильності та повноти відповідей при обговоренні питань з тематики семінарського заняття.

За *виступ із доповіддю або активну участь у обговоренні питань з тематики семінарського заняття* студент може отримати максимально 3 бали: 1 бал зараховується студенту за умови використання у доповіді матеріалу у недостатньому обсязі, слабо структурованого або аналогічного іншим студентським роботам (у тому числі у мережі Інтернет) та у разі неможливості відповісти на запитання аудиторії чи викладача на питання, що стосуються викладеного матеріалу; 2 бали – при викладанні матеріалу в достатньому обсязі, але недостатньо структурованого та послідовного, та у разі неповної відповіді на запитання аудиторії чи викладача на питання, що стосуються викладеного матеріалу; 3 бали – при використанні у доповіді матеріалу в достатньому обсязі, достатньо структурованого та послідовного, при використанні додаткових джерел, демонстрації ерудиції, схильності до наукового мислення та здібностей практичного фахівця при викладенні матеріалу та відповіді на питання аудиторії та викладача.

Реферат передбачає отримання студентом 15 балів. Студент може обрати одну з тем, вивчення яких передбачено програмою та підготувати реферативну доповідь.

У разі бажання покращити поточну успішність та заробити бали, яких бракує, студент має можливість виступити із додатковою доповіддю або написати реферат з відповідного змістового модулю (за викладеною вище схемою оцінювання).

Результати поточного контролю позначаються на визначенні модульної та підсумкової оцінки з даної дисципліни.

Модульний контроль проводиться протягом семестру і включає поточний контроль засвоєння навчального матеріалу на аудиторних заняттях, виконання обов'язкових завдань для самостійної роботи, передбачених навчальним планом і робочою програмою дисципліни, написання модульної контрольної роботи.

Модульна контрольна робота проводиться по завершенню вивчення відповідної частини теоретичного матеріалу навчального курсу. Модульна контрольна робота здійснюється у вигляді письмової роботи, яка передбачає відповідь на три запитання. Робочою програмою передбачено написання трьох модульних контрольних робіт у вигляді тестів з тематики навчальної дисципліни.

Відсутність модульної контрольної роботи за змістовним модулем не дозволяє вважати його зарахованим і є причиною не допуску для отримання підсумкової оцінки та складання іспиту.

12. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують студенти

12.1. Розподіл балів, які отримують студенти (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Виступ із доповіддю або активна участь у обговоренні питань з тематики семінарського заняття	1...3	3	3...9
Реферат	1...15	1	1...15
Модульний контроль	20...25	1	20...25
Змістовний модуль 2			
Виступ із доповіддю або активна участь у обговоренні питань з тематики семінарського заняття	1...2	3	3...6
Модульний контроль	20...25	1	20...25
Змістовний модуль 3			

Виступ із доповіддю або активна участь у обговоренні питань з тематики семінарського заняття	1...3	2	2...6
Модульний контроль	0...14	1	0...14
Усього за семестр			60...100

Семестровий контроль (іспит) проводиться у разі відмови студента від балів поточного тестування й за наявності допуску до іспиту. Під час складання семестрового іспиту студент має можливість отримати максимум 100 балів.

Білет для іспиту складається з 4 теоретичних питань, за кожне з яких студент максимально може отримати 25 балів.

12.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати методи психологічного консультування та корекції, базові техніки психологічного консультування та корекції, основні положення психотерапії емоційних розладів, методи групової психотерапії.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен вміти застосовувати на практиці методи психологічного консультування та корекції, вміти працювати з основними сімейними проблемами, застосовувати основні методи сімейного консультування на практиці. .

12.3 Критерії оцінювання роботи студента протягом семестру

Задовільно (60-74). Показати мінімум знань та умінь. Захистити всі індивідуальні завдання та написати модульні контрольні роботи.

Добре (75-89). Твердо знати мінімум знань, захистити всі індивідуальні завдання, написати модульні контрольні роботи та поза аудиторну самостійну роботу, активно працювати на семінарських заняттях.

Відмінно (90-100). Повно знати основний та додатковий матеріал. Здати всі контрольні точки з оцінкою «відмінно». Орієнтуватися у підручниках та посібниках. Досконально знати всі теми та вміти застосовувати їх.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	

60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

13. Методичне забезпечення

1. Бурлачук Л. Ф., Кочарян А. С., Жидко М. Е. Психотерапия: Учебник для вузов. – СПб.: Питер, 2009. – 472 с.

14. Рекомендована література **Базова**

2. Браун Дж., Кристенсен Д. Теория и практика семейной психотерапии. – СПб.: Питер, 2001. – 352 с.
3. Горностай П. П., Васьковская С. В. Теория и практика психологического консультирования: Проблемный подход. – К.: Наукова думка, 1995. – 256 с.
4. Карвасарский Б. Д. Психотерапия: Учебник, – СПб.: Питер, 2007. – 672 с.
5. Макаров В.В. Избранные лекции по психотерапии. – М.: Академический проект, 1999. – 416 с.
6. Психотерапия как невербальная практика: коллективная монография/ А.С. Кочарян, И.А. Кочарян, М.Е. Жидко, Н.Н. Терещенко, А.М. Лисеная, Л.П. Рогулева, С.А. Кочарян; под ред. д.психол.н., проф. А.С.Кочаряна. – ХНУ имени В.Н. Каразина, 2014. – 260 с.
7. Ялом И. Групповая психотерапия: теория и практика / Пер. с англ. – М.: Апрель Пресс, Издательство Института психотерапии, 2005. – 576 с.

Допоміжна

1. Меновщиков В. Ю. Психологическое консультирование: работа с кризисными и проблемными ситуациями. – М.: Смысл, 2002. – 197 с.
2. Мэй Р. Искусство психологического консультирования. – М.: Класс, 1994. – 187 с.
3. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования. – СПб.: Питер, 2000. – 354 с.
4. Немов Р. С. Психологическое консультирование: Учеб. – М., 2000. – 365 с.
5. Петрушин С. В. Мастерская психологического консультирования. – М., 2003. – 354 с.
6. Рики Джордж, Тереза Кристиани. Консультирование: теория и практика. / Пер. с англ. – М.: Изд-во «Эксмо», 2002. – 448 с.
7. Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика, – М., 1990. – 354 с.
8. Рудестам К. Групповая психотерапия. – СПб.: Питер, 2006. – 384 с.
9. Старшенбаум Г. В. Психотерапия в группе. – М.: Изд-во Института психотерапии, 2005. – 320 с.
10. Сахакиан У. С. Техники консультирования и психотерапии. Тексты. – М.: Апрель-Пресс, 2000. – 624с.
11. Уоллес В., Холл Д. Психологическая консультация, – СПб.: Питер, 2003. – 356 с.
12. Фурманов И.А., Фурманова Н.В. Основы групповой психотерапии: Учеб. Пособие. – Мн.: Тесей, 2004. – 256 с.
13. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція: Навчальний посібник. – К.: ВД «Професіонал», 2005. – 656 с.
14. Шнейдер Л.Б. Пособие по психологическому консультированию: Учеб. Пособие. – М., 2003. – 354 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php
2. Електронна адреса кафедри психології - khai.psyho@gmail.com
3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського - <http://www.nbuv.gov.ua/e-resources/>
4. Електронна бібліотека - <http://www.koob.ru/>